

У Законі України « Про нотаріат» [3] передбачено видачу свідоцтва про право на спадщину за місцем відкриття спадщини. Тобто, після завершення воєнного стану, спадкові справи, що відкриті не за місцем відкриття спадщини, повинні будуть передаватись нотаріусам за місцем останнього проживання спадкодавця для видачі свідоцтв про право на спадщину.

Свідоцтво є правовстановлюючим документом спадкоємця, що підтверджує його право власності на отримане ним у спадщину майно. Коли спадщину приймають кілька спадкоємців, свідоцтво про право на спадщину видається кожному спадкоємцю, з вказівкою імені та частки спадкоємця.

Таким чином, внаслідок оголошення воєнного стану встановлені суттєві зміни стосовно регулювання спадкових правовідносин.

---

1. Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2022 № 164. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/164-2022-п#Text> (дата звернення 09.02.2023).

2. Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів у сфері нотаріату Наказ Міністерства юстиції України від 11.03.2022 № 1118/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0325-22#Text> (дата звернення 09.02.2023).

3. Про нотаріат: Закон України від 02 вересня 1993 року № 3425-ХІІ *Відомості Верховної Ради України*, 1993, № 39, ст.383. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text> (дата звернення 09.02.2023).

4. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року № 435-ІV *Відомості Верховної Ради України*, 2003, №№ 40-44, ст.356). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення 09.02.2023).

Інна Гамбург

кандидат юридичних наук

(*Класичний приватний університет,
м. Запоріжжя*)

МЕХАНІЗМ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Триваючі вже рік бойові дії на території України визначають питання взаємодії органів публічної влади надзвичайно злободенним. Адже чітке розмежування повноважень органів, які повинні здійснювати свої функції в умовах воєнного стану, є особливо важливим задля уникнення дублювання функцій одне одного та оперативного вирішення поставлених задач.

07.02.2023 р. Верховна Рада України ухвалила закони України: «Про затвердження Указу Президента України «Про продовження строку дії воєнного стану в Україні» (№ 8419) та «Про затвердження Указу Президента України «Про продовження строку проведення загальної мобілізації» (№

8420), де визначено, що строк дії воєнного стану та проведення загальної мобілізації в Україні продовжується ще на 90 діб – до 20 травня 2023 року [1]. Тому означені питання залишаються актуальними.

Особливості правових засад діяльності органів, що складають державний апарат (органу законодавчої влади – Верховної Ради України; органів виконавчої влади – Кабінету Міністрів України, центральних та місцевих, органів судової влади), а також інших органів публічної влади (органів місцевого самоврядування), організаційних структур (військового командування, військових адміністрацій) в умовах воєнного стану регламентується Законом України «Про правовий режим воєнного стану» від 12.05.2015 р. № 389-VIII в редакції від 29.09.2022 р., у якому воєнний стан визначається як особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень (ст. 1) [2].

У ст. 4 цього Закону визначено, що Рішення про утворення військових адміністрацій приймається Президентом України (як відомо, не входить до механізму держави, проте є суб'єктом публічної влади) за поданням обласних державних адміністрацій (органів місцевої виконавчої влади) або військового командування. Військові адміністрації населених пунктів утворюються в одному чи декількох населених пунктах (селах, селищах, містах), в яких сільські, селищні, міські ради та/або їхні виконавчі органи не здійснюють покладені на них Конституцією та законами України повноваження, у тому числі внаслідок фактичного саморозпуску або самоусунення від виконання своїх повноважень, або їх фактичного невиконання, або припинення їх повноважень згідно із законом. При цьому, стаття не містить виключного переліку підстав, з яких органи місцевого самоврядування не здійснюють покладені на них повноваження.

Взаємодія органів державної влади, органів місцевого самоврядування та військового командування проявляється, насамперед, у організації правових заходів воєнного стану, перелік яких наведений у ст. 8 вказаного Закону. Зокрема, визначено, що «В Україні або в окремих її місцевостях, де введено воєнний стан, військове командування разом із військовими адміністраціями (у разі їх утворення) можуть самостійно або із залученням органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування запроваджувати та здійснювати в межах

тимчасових обмежень конституційних прав і свобод людини і громадянина, а також прав і законних інтересів юридичних осіб, передбачених указом Президента України про введення воєнного стану, такі заходи правового режиму воєнного стану: 1) встановлювати (посилувати) охорону об'єктів критичної інфраструктури та об'єктів, що забезпечують життєдіяльність населення, і вводити особливий режим їх роботи... 2) запроваджувати трудову повинність для працездатних осіб, не залучених до роботи в оборонній сфері та захисту критичної інфраструктури і не заброньованих за підприємствами, установами та організаціями на період дії воєнного стану з метою виконання робіт, що мають оборонний характер, а також ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, які виникли в період дії воєнного стану, та залучати їх в умовах воєнного стану до суспільно корисних робіт, що виконуються для задоволення потреб Збройних Сил України, інших військових формувань, правоохоронних органів і сил цивільного захисту, забезпечення функціонування національної економіки та захисту критичної інфраструктури і не потребують, як правило, спеціальної професійної підготовки осіб. За працівниками, залученими до виконання суспільно корисних робіт, на час виконання таких робіт зберігається попереднє місце роботи (посада). Порядок залучення працездатних осіб в умовах воєнного стану до суспільно корисних робіт та питання їхнього соціального захисту з урахуванням вимог закону визначаються Кабінетом Міністрів України;

3) використовувати потужності та трудові ресурси підприємств, установ і організацій усіх форм власності для потреб оборони, змінювати режим їхньої роботи, проводити інші зміни виробничої діяльності, а також умов праці відповідно до законодавства про працю;

4) примусово відчужувати майно, що перебуває у приватній або комунальній власності, вилучати майно державних підприємств, державних господарських об'єднань для потреб держави в умовах правового режиму воєнного стану в установленому законом порядку та видавати про це відповідні документи встановленого зразка;

5) запроваджувати у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, комендантську годину (заборону перебування у певний період доби на вулицях та в інших громадських місцях без спеціально виданих перепусток і посвідчень), а також встановлювати спеціальний режим світломаскування...» – усього 25 пунктів. Також цією статтею визначено, що у місцевостях, де ведуться бойові дії, запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану покладається безпосередньо на військове командування та військові адміністрації (у разі їх утворення) [2].

Запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану провадиться відповідно до затвердженого Кабінетом Міністрів України типового плану. На сьогодні таким нормативно-правовим актом є Розпорядження Кабінету Міністрів України «Питання запровадження та забезпечення здійснення заходів правового режиму воєнного стану в

Україні» від 24.02.2022 р. № 181-р. Проте, недосконалість або відсутність законодавчо закріпленого механізму реалізації цих заходів призводить до негативних наслідків, внаслідок чого страждає насамперед мирне населення.

Механізм взаємодії усіх органів та спеціальних структур в умовах воєнного стану має базуватись на положеннях, що діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування в умовах введення воєнного стану зводиться до сприяння військовим адміністраціям, створеним на визначеній території, в безпосередньому вирішенні завдань оборони держави. При цьому, особлива роль відводиться органам внутрішніх справ (Національній поліції) у системі органів держави, що працюють в даній ситуації, що зумовлюється змістом їх завдань в умовах воєнного стану. Від ефективності їх роботи у вирішальній мірі залежить безпосереднє забезпечення внутрішньої безпеки, що є не менш важливою. В умовах воєнного стану об'єктом уваги діяльності органів внутрішніх справ виступають внутрішні загрози військового становища, особливо такі, як криміналізація суспільства, розвиток «тіньової економіки», різні прояви тероризму, неналежне виконання законів і низький рівень правопорядку та ін. Таким чином, основною функцією органів внутрішніх справ щодо забезпечення режиму воєнного стану є протидія внутрішнім загрозам, що досягається вирішенням таких завдань, як боротьба зі злочинністю, особливо з її організованими формами; протидія різним проявам тероризму; боротьба з незаконним обігом наркотиків; забезпечення громадської безпеки; участь у порятунку населення від техногенних катастроф, стихійних лих; забезпечення екологічної безпеки тощо. Практика сучасних реалій висвітлює численні проблеми саме у формах взаємодії вказаних органів.

Отже, законодавство щодо взаємодії органів державної влади, інших органів, організацій в умовах воєнного стану потребує вдосконалення у напряму чіткої регламентації повноважень кожного із суб'єктів цих відносин, розробки механізму проведення правових заходів з метою уникнення дублювання функцій одне одного та оперативного вирішення поставлених задач для ефективного захисту населення та територій.

---

1. Воєнний стан в Україні продовжили до 20 травня. УКРІНФОРМ. Мультимедійна платформа іномовлення України. Публікація 08.02.2023. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3666774-voennij-stand-v-ukraini-prodovzili-do-20-travna.html>.

2. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 28. Ст. 250. Редакція від 29.09.2022.

3. Питання запровадження та забезпечення здійснення заходів правового режиму воєнного стану в Україні. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.02.2022 № 181-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/181-2022-%D1%80#Text>.